

Nermi Uygur: Felsefeci mi denemeci mi?

Nermi Uygur, kendisi sıkı bir akademisyen olmakla birlikte, felsefeci kimliğini üniversitenin dışında, edebi kamuoyunda bir yazar biçiminde inşa etmiş ilk Cumhuriyet dönemi felsefecisidir. Uygur'un 1981-2004 yılları arasında yayımlanmış [kitapları](#), şimdi toplu halde elimizde...

Ayırım söz konusu ise, eleştirel olmak kaçınılmazdır. Göz ardı edilen sorunun sorulması gerekiyor. **Nermi Uygur'u felsefe düzleminde mi değerlendireceğiz yoksa edebiyat düzleminde mi? Bir filozof olarak mı ele alınması gerekiyor yoksa bir denemeci olarak mı?** Vücut bulan eğilim, felsefe ile deneme [Nermi Uygur'un denemeleri] arasında bir ayırım yapmaksızın, Uygur'un çalışmalarını, bir bütünün verimi olarak değerlendirmekte. Söz gelimi 'Felsefenin Çağrısı', 'Kültür Kuramı', 'Kuram-Eylem Bağlamı', 'Dil Yönünden Fizik Felsefesi' ile 'Güneşle', 'Bunalımdan Yaşama Kültürü', 'İçimin Sesi' aynı türden değildir. Nermi Uygur'un denemeye neden bulaştığı konusu üzerinde pek durulmamıştır.

Bulaşma mı yoksa bir strateji mi?

Cumhuriyet döneminde felsefi düşüncenin gelişimi, üniversite içinde kurumlaşarak vücut bulur. Bu kurumlaşmanın felsefi kimliğini belirlemesi bakımından; Almanya, Fransa ve Anglosakson dünyadaki felsefi eğilim, yer değiştirerek, farklı dönemlerde belirleyici olagelmıştır. Bu belirlenim bugün de yer yer açığa çıkmakta. Nermi Uygur'un bu bağlamın dışında bir konumu var. Almanya'da da eğitim görmüş olmasına ve Edmund Husserl felsefesi üzerine çalışmış olmasına rağmen, Nermi Uygur hakkında bir 'Almanca imgesi' oluşmamıştır. **Nermi Uygur, kendisi sıkı bir akademisyen olmakla birlikte, felsefeci kimliğini üniversitenin dışında, edebi kamuoyunda bir yazar biçiminde inşa etmiş ilk Cumhuriyet dönemi felsefecisidir.**

'Dilin Gücü' (1962), 'İnsan Açısından Edebiyat' (1969) birer başucu kitabı olagelmıştır. Ama 'Güneşle' (1969) tam olarak keşfedilmiş değildir. Bu [kitapta](#) yer alan 'Ev' başlıklı denemesinin özellikle ilk bölümünü, Heidegger'in 'çatı' üzerine düşünceleriyle karşılaştırmalı olarak okumak gerekir. Nermi Uygur'da gizli

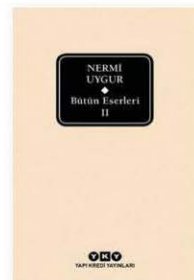
bir Heidegger sempatisi vardır.

Bu sempatiyi şuradan hareketle yorumlamak lazım: 60'lı yıllar, Türkiye'nin entelektüel ortamında varoluşçuluğun moda olduğu yıllardı, ama bir felsefe olarak değil bir edebi dünyagörüşü olarak. Dilden düşmeyen Sartre ve Camus'dür. Uygur, asıl bağlamı göstermeye çalışmış olsa gerek, tıpkı 'Dünyagörüşü' (1963) [kitapçığıyla](#) göstermeye çalıştığı ayırım gibi.

Ama Türkiye'de oluşturulmaya çalışılan deneme, orada konuşanın üzerinde bulunduğu zemin bakımından oldukça sorunludur. Pascal, Hıristiyan bir teolog olarak konuşur; Montaigne, modern kuşkucu olarak konuşur; Ataç, şiir beğenisi olan bir eleştirmen olarak. Denemedir ama kesinlik ve kararlılık esastır. Fakat Nermi Uygur, denemelerinde Cumhuriyet'in genç bir felsefeci olarak konuşmaz. 'Ev' denemesine dönersek... Aslında yaşadığımız dünyanın yeni dünya olmadığını, bu dünyanın geçmişte de mevcut olduğunu hissedersiniz. Kültür meselesine odaklanması rastlantısal değildir.

Yaygın bir biçimde, felsefeyle din arasında bir çelişkinin olduğu düşünülür ve kanaat, uzlaşmazlıkla ırılı bir bağlama taşınır. Felsefeyle uzlaşmaz bir çelişkinin olduğu bir tür söz konusu ise bu tür, kendilerini dilde dile getirmeleri bakımından, din değil edebiyattır. **Filozof oyun oynamaz. Felsefi ifade net ifadedir; netlik ise edebiyatta daima sertlik biçiminde algılanır.**

Edebiyata düşkünlük, Nermi Uygur'un filozofluğunu elinden aldı. ■

BÜTÜN ESERLERİ

Nermi Uygur
[Yapı Kredi Yayınları](#), 2017
1616 sayfa, 180 TL.